స్థానిక స్వపరిపాలన - మండల, జిల్లా పరిషత్

మండల పరిషత్

- గ్రామ పంచాయతీకి, జిల్లా పరిషత్తుకు మధ్య ఉన్న స్థానిక సంస్థ పంచాయతీ సమితి.
- దీన్ని అసోంలో జనపదీయ పంచాయతీ అని ఉత్తర ప్రదేశ్‌లో క్షేత్ర సమితి అని అంటారు.
- ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 1983లో తెలుగుదేశం ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత అప్పటి ముఖ్యమంత్రి ఎన్టీఆర్ గ్రామ పంచాయతీరాజ్ సంస్థల నిర్మాణ క్రమంలో రెవెన్యూ పాలనలో కొన్ని సంస్కరణలు తెచ్చారు.
- 1959లో చేసిన ఆంధ్రప్రదేశ్ పంచాయతీ సమితి, జిల్లా పరిషత్‌లను తొలగించి ఆంధ్రప్రదేశ్ మండల ప్రజా పరిషత్, జిల్లా ప్రజా పరిషత్, జిల్లా ప్రణాళిక అభివృద్ధి సమీక్ష మండళ్ల యాక్ట్ 1986ను ప్రవేశపెట్టారు.

మండల పరిషత్ నిర్మాణం

మండల పరిషత్ కింద పేర్కొన్న సభ్యులతో కూడి ఉంటుంది.

- మండల ప్రాదేశిక నియోజక వర్గాల నుంచి ఎన్నికైన సభ్యులు(ఎంపీటీసీలు).
- మండల ప్రాంత పరిధిలోని శాసనసభ్యులు
- మండల ప్రాంతంలో ఓటర్లుగా నమోదైన రాష్ట్ర విధాన మండలి సభ్యులు.
- ఎన్నికైన ప్రతినిధులచే కో-ఆప్ట్ అయిన అల్ప సంఖ్యాక వర్గ సభ్యులు, అలాగే గ్రామ పంచాయతీల సర్పంచులు, శాశ్వత ఆహ్వానితులు.
- ప్రాదేశిక నియోజకవర్గాల నుంచి సభ్యులను ఎన్నుకోవడానికి ప్రతి నియోజకవర్గం 3000 నుంచి 4000 జనాభాతో కూడి ఉంటుంది.
- ప్రాదేశిక మండల స్థాయిలో ప్రజలచేత ఎన్నికైన సభ్యులు మాత్రమే మండల ప్రజా పరిషత్ ఉపాధ్యక్ష పదవికి అర్హులు.
- మండల పరిషత్‌లో కొన్ని స్థానాలను ఎస్సీ, ఎస్టీ, బీసీ, మహిళలకు రొటేషన్ పద్ధతిలో ప్రత్యేకించారు.
- జిల్లా కలెక్టర్, వ్యవసాయ మార్కెటింగ్ సంఘం అధ్యక్షుడు మండల పరిషత్‌లో శాశ్వత ఆహ్వానితులు. అయితే వీరికి ఓటుహక్కు ఉండదు.

మండల పరిషత్ అధికారాలు - విధులు

- 1994 పంచాయతీరాజ్ చట్టం ప్రకారం మండల పరిషత్‌కు అనేక అధికారాలుంటాయి.
- మండల పరిషత్ పరిధిలో నివసించే ప్రజలు తమ జీవన ప్రమాణాలను మెరుగుపర్చుకోవడానికి మండల పరిషత్ సహాయకారిగా ఉంటుంది. కింది అధికారాలను ఇది నిర్వహిస్తుంది.

1. సమాజాభివృద్ధి
2. వ్యవసాయాభివృద్ధి

www.sakshieducation.com

3. పశుపోషణ – చేపల పెంపకం

4. ఆరోగ్యం, పారిశుద్ధ్యం

5. విద్య

సమాజాభివృద్ధి

మానవ అభివృద్ధికి దోహదపడే వివిధ పథకాలు, కార్యక్రమాలను అమలుపర్చడంలో సహకార సంఘా లు, స్వచ్ఛంద సంస్థల సహాయం తీసుకుంటుంది.

వ్యవసాయాభివృద్ధి: మండల పరిషత్ ప్రధానంగా గ్రామాల అభ్యున్నతి కోసం ఏర్పడుతుంది.

- గ్రామీణ ప్రజల ప్రధాన వృత్తి అయిన వ్యవసాయరంగ అభివృద్ధికి మండల పరిషత్ ఎంతగానో సహాయ పడుతుంది. దీనికోసం కింది చర్యలు చేపడుతుంది.

1. నాణ్యతగల మేలైన విత్తనాల పంపిణీ
2. ఎరువులు, క్రిమి సంహారక మందుల సరఫరా
3. అధునాతన వ్యవసాయ పద్ధతుల గురించి ప్రచారం చేయడం
4. గ్రామీణ అడవుల పెంపకం
5. గొట్టపు బావుల నిర్మాణం
6. వ్యవసాయ అవసరాలకు విద్యుచ్ఛక్తి
7. వ్యవసాయ రుణాన్ని అందించడం
8. భూసార పరీక్ష
9. కంపోస్టు ఎరువుల తయారీ

పశుపోషణ, చేపల పెంపకం

- సంకరజాతి పశువుల అభివృద్ధికి పర్యవేక్షణ కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేయడం
- పశువుల్లో అంటు వ్యాధులను నిర్మూలించడం
- మేలైన పశుగ్రాసం ఉత్పత్తికి తోడ్పడటం
- పశువుల పెంపకానికి సంబంధించి ఆధునిక పద్ధతుల ప్రచారం

ఆరోగ్యం, పారిశుద్ధ్యం

- ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్రాల ఏర్పాటు
- రక్షిత తాగునీటి సదుపాయాల కల్పన
- అంటువ్యాధుల నిర్మూలన
- పొగలేని వంటపొయ్యి వాడకాన్ని ప్రోత్సహించడం
- టీకాల గురించి ప్రచారం చేయడం

విద్య

- సామాజిక విద్య

www.sakshieducation.com

- వయోజన విద్య
- కమ్యూనికేషన్

మండల పరిషత్ అభివృద్ధి అధికారి (ఎంపీడీవో)

- ఈ అధికారి విధి నిర్వహణలో ఒకవైపు మండల పరిషత్‌కు మరోవైపు రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి బాధ్యత వహిస్తారు.
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి, జిల్లా యంత్రాంగానికి సంపూర్ణ బాధ్యత వహిస్తారు.

అధికారాలు

- మండల పరిషత్ అధ్యక్షుడితో సంప్రదించి, మండల సమావేశాల తేదీలను, ఎజెండాను సభ్యులకు తెలియజేస్తారు.
- మండల పరిషత్, మండల సమావేశాల్లో పాల్గొని పరిషత్తు వ్యవహారాలపై సభ్యులు అడిగిన ప్రశ్నలకు సమాధానాలు ఇస్తారు. అయితే తీర్మానాలపై ఓటు వేసే అధికారం లేదు.
- మండల పరిషత్ సిబ్బందిపై, ఆస్తులపై, భవనాలపై పాలనాపరమైన నియంత్రణ ఉంటుంది.
- మండల పరిషత్ పరిధిలో నిర్వహించే అభివృద్ధి కార్యక్రమాల అమలు తీరును పరిశీలిస్తారు.
- మండల పరిషత్ ఆమోదించే తీర్మానాలు, తీసుకునే నిర్ణయాలను అమలుచేయడానికి తగిన చర్యలు చేపడతారు.
- మండల పరిషత్ బడ్జెట్‌ను రూపొందించి సభ్యుల పరిశీలనకు, ఆమోదానికి మండల పరిషత్ సమావేశంలో పెడతారు.

మండల పరిషత్ ఆదాయాలు

- రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రతినిధులుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్దేశించిన కొన్ని ప్రత్యేక పథకాల అమలుకు బ్లాక్ బడ్జెట్ నుంచి వచ్చే నిధులు
- భూములపై గ్రామ పంచాయతీలు విధించే సెస్సుపై లెవీ వసూళ్లు
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుంచి వచ్చే కొన్ని సహాయక నిధులు
- రుసుముల ద్వారా, జరిమానాల ద్వారా లభించే వనరులు
- స్టాంపుడ్యూటీపై సర్‌చార్జీలు
- భూమిశిస్తు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పన్నులు, ఫీజుల్లో వచ్చే వాటా
- ఉపయోగ రుసుములు (యూజర్ చార్జీలు)

మండల పరిషత్ వ్యయాలు

- మండల పరిషత్ అధికారులకు, ఇతర సిబ్బందికి ఇచ్చే జీతభత్యాలు.
- నూతన పంచాయతీ రాజ్ చట్టం నిర్దేశించిన ఏ ఇతర పనినైనా అమలు చేయడానికి అయ్యే వ్యయం

www.sakshieducation.com

జిల్లా పరిషత్

➢ ఆంధ్రప్రదేశ్ పంచాయతీరాజ్ వ్యవస్థలో జిల్లా పరిషత్ జిల్లా స్థాయిలో అత్యున్నతమైన వ్యవస్థ. ఇది జిల్లా యంత్రాంగాన్ని నిర్వహిస్తుంది.

➢ ప్రస్తుతం హైదరాబాద్ మినహాయిస్తే మిగిలిన 22 జిల్లాల్లో జిల్లా పరిషత్‌లు ఉన్నాయి.

➢ ప్రతి జిల్లాకు చట్టబద్ధమైన హోదా ఉంటుంది.

జిల్లా పరిషత్ నిర్మాణం

ప్రతి జిల్లా పరిషత్‌లో ఆరు అంగాలు ఉంటాయి. అవి

1. జిల్లా పరిషత్
2. జిల్లా పరిషత్ చైర్మన్
3. జిల్లా మహాసభ
4. ముఖ్య కార్యనిర్వహణాధికారి
5. స్థాయీ సంఘాలు
6. జిల్లా కలెక్టర్

1. **జిల్లా పరిషత్:** జిల్లా పాలనకు అవసరమయ్యే తీర్మానాల రూపకల్పనలో జిల్లా పరిషత్ ప్రముఖ పాత్ర పోషిస్తుంది.

➢ ప్రతి జిల్లా పరిషత్‌లో మూడు రకాల సభ్యులుంటారు.

1. ఎన్నికైన సభ్యులు 2. పదవి రీత్యా సభ్యులు

3. కో-ఆప్టెడ్ సభ్యులు

➢ ఎన్నికైన సభ్యులు జిల్లాలోని వివిధ ప్రాదేశిక నియోజకవర్గాల నుంచి నిర్ణీత వ్యవధిలో ప్రత్యక్షంగా ఎన్నికవుతారు.

➢ ఎన్నికలకు ముందు రాష్ట్ర ఎన్నికల సంఘం ప్రాదేశిక నియోజకవర్గాల పరిధిని నిర్ణయిస్తుంది.

➢ రహస్య ఓటింగ్ ద్వారా వీరిని ఎన్నుకుంటారు.

➢ మొత్తం ఎన్నికైన సభ్యుల్లో 34 శాతం వెనుకబడిన వర్గాల వారికి, 1/3వ వంతు షెడ్యూల్ కులాలు, తెగలకు సంబంధించిన వారికి, మొత్తంమీద 1/3వ వంతు మహిళలకు (గ్రామ పంచాయతీలో 50 శాతం) కేటాయిస్తారు.

➢ జిల్లా పరిషత్‌లో కింద పేర్కొన్నవారు పదవిరీత్యా సభ్యులుగా ఉంటారు.

1. జిల్లా శాసనసభ్యులు
2. లోక్‌సభ సభ్యులు
3. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిర్దేశించిన రాజ్యసభ సభ్యులు
4. ప్రతి జిల్లా పరిషత్‌లో ఇద్దరు కో-ఆప్టెడ్ సభ్యులుం టారు. వీరిని జిల్లా పరిషత్ సభ్యులు ఎన్నుకుంటారు.

జిల్లా పరిషత్ సమావేశాలకు శాశ్వత ఆహ్వానితులు

1. జిల్లా కలెక్టర్
2. జిల్లా కేంద్ర సహకార బ్యాంక్ అధ్యక్షుడు

3. జిల్లా కో-ఆపరేటివ్ మార్కెటింగ్ సొసైటీ అధ్యక్షులు

4. జిల్లా గ్రంథాలయ చైర్మన్

5. జిల్లాలోని మండల పరిషత్ అధ్యక్షులు

- శాశ్వత ఆహ్వానితులకు జిల్లా పరిషత్ సమావేశాల్లో పాల్గొనేందుకు మాత్రమే అవకాశం ఉంది. తీర్మానాలపై ఓటుహక్కు లేదు.

జిల్లా పరిషత్ చైర్మన్

- జిల్లా పరిషత్‌కు ఎన్నికైన జిల్లా ప్రాదేశిక సభ్యులు తమలో ఒకరిని చైర్మన్‌గా ఎన్నుకుంటారు.
- ఈయన పరిషత్ సమావేశాలను ఏర్పాటు చేస్తారు.
- కిందిస్థాయి పంచాయతీరాజ్ సంస్థల పనితీరును పర్యవేక్షించి జిల్లాపరిషత్‌కు ఒక నివేదికను సమర్పిస్తారు.
- జిల్లా పరిషత్ చైర్మన్‌ను అవిశ్వాస తీర్మానం ద్వారా తొలగించవచ్చు.
- DRDA జిల్లా గ్రామీణ అభివృద్ధి సంస్థ ఒక రిజిస్టార్ సంస్థ. దీనిలో అధికార, అనధికార సభ్యులుంటారు.
- ఈ సంస్థ ప్రభుత్వ సంస్థ కాబట్టి దీని ప్రధానాధికారిగా జిల్లా కలెక్టరు వ్యవహరిస్తారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఈయనను నియమిస్తుంది.
- కలెక్టర్ ముఖ్య కార్యనిర్వహణ అధికారిగా ఉంటారు.
- వీరు జిల్లా పరిషత్ ప్రణాళికలను తయారు చేస్తారు.
- జిల్లా పరిషత్ ఉద్యోగులపై పూర్తి పాలనాపరమైన ఆధిపత్యం ఉంటుంది.
- జిల్లా పరిషత్, దాని స్టాడింగ్ కమిటీ తీసుకొనే నిర్ణయాలను భద్రపరుస్తారు.
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టే పథకాలను స్వయంగా అమలుపరుస్తారు.

జిల్లా పరిషత్ అధికారాలు, విధులు

- మండల పరిషత్‌కు చెందిన వార్షిక బడ్జెట్‌ను ఆమోదిస్తుంది.
- కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు జారీ చేసిన విధులను మండల పరిషత్‌లకు తెలియజేస్తుంది.
- వివిధ అభివృద్ధి పథకాల అమలులో మండల పరిషత్, గ్రామ పంచాయతీల మధ్య సమన్వయాన్ని సాధిస్తుంది.
- గ్రామ పంచాయతీలు, మండల పరిషత్‌ల మధ్య ఆర్థిక వనరుల పంపిణీ విషయంలో కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు సలహాలు ఇస్తుంది.
- స్థానిక సంస్థల నిర్వహణకు సంబంధించిన గణాంక సమాచారాన్ని స్వీకరించి ప్రచురిస్తుంది.
- కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు అందించే ఆర్థిక నిధులను మండల పరిషత్‌ల మధ్య పంపిణీ చేస్తుంది.
- రోడ్లు, రవాణా సదుపాయాలు కల్పించడం, వంతెనల నిర్మాణం, ప్రజలకు, పశువులకు ఆరోగ్య కేంద్రాల ఏర్పాటు.
- పాఠశాలల నిర్మాణం, వృత్తి విద్య, పారిశ్రామిక పాఠశాలల నిర్వహణ, రక్షిత మంచినీటి సరఫరా.

జిల్లా పరిషత్ ఆదాయాలు

- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి వచ్చే రాబడులు, సహాయ నిధులు, రుణాలు బదిలీ అయ్యే పన్నుల్లో భాగం.
- రాష్ట్ర ప్రభుత్వ అభివృద్ధి పథకాల అమలుకు, నిర్వహణ కుగాను ప్రత్యేకంగా మంజూరు చేసే రాబడులు.
- కేంద్ర ప్రభుత్వ అభివృద్ధి పథకాల అమలుకు, నిర్వహణకు జారీ చేసిన సహాయక నిధులు.
- లాభసాటి సంస్థల ద్వారా వచ్చే ఆదాయం.
- చిన్న, కుటీర, గ్రామీణ పరిశ్రమల అభివృద్ధికి, అఖిల భారత సంస్థలు అందించే ఆర్థిక నిధులు.
- యూజర్ చార్జీలు.

జిల్లా ప్రజా పరిషత్ వ్యయాలు

- జిల్లా ప్రజా పరిషత్తులు తమ ఆదాయంలో అధిక భాగాన్ని సిబ్బంది జీత భత్యాల చెల్లింపు కోసం వినియోగిస్తాయి.
- నూతన పంచాయతీరాజ్ చట్టం కింద ఏ విధినైనా రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నిర్దేశం మేరకు నిర్వహించేందుకు అయ్యే వ్యయాన్ని జిల్లా పరిషత్ భరిస్తుంది.

చట్టంలోని లోపాలు

- దేశవ్యాప్తంగా పంచాయతీరాజ్ సంస్థల్లో గ్రామసభలు ఉన్నా అవి సక్రమంగా పనిచేయడం లేదు.
- కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు, గ్రామ రాజకీయాల ప్రాబల్యంతో గ్రామసభలు తమ విధులను నిర్వర్తించ లేకపోతున్నాయి.
- పంచాయతీరాజ్ సంస్థల్లో అవినీతి విపరీతంగా పెరిగి ఈ సంస్థలకు కేటాయించిన నిధులు దుర్వినియోగం అవుతున్నాయి.
- పంచాయతీరాజ్ సంస్థల పతనానికి రాజకీయ అవినీతి బలమైన కారణమని చెప్పవచ్చు.
- ఈ సంస్థలకు ప్రాతినిధ్యం వహించే ప్రతినిధులకు దశలవారీగా శిక్షణ తరగతులను నిర్వహించడంలో ప్రభుత్వ యంత్రాంగం పూర్తిగా విఫలమవుతోంది.

స్థానిక సంస్థల రాబడులను పెంచడానికి కొన్ని సూచనలు

- కాటా రుసుము వంటి తప్పనిసరి పన్నుల వసూలుకు అధిక సిబ్బందిని నియమించాలి.
- పరిశ్రమలకు అవసరమయ్యే వ్యవసాయ సంబంధ ముడి పదార్థాల అమ్మకంపై కాటా రుసుం విధించడం.
- ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో ప్రస్తుతం పెరిగిన అన్ని రకాల ప్రకటనలపై పన్నులు విధించడం.
- పచ్చిక బయళ్లు, చేపల చెరువుల అభివృద్ధి, మార్కెట్ యార్డుల నిర్మాణం మొదలైన వాటిపై ప్రమాణ పత్రాల ను జారీ చేసేటప్పుడు కొంత రుసుమును విధించడం.
- పరిశ్రమలపై కాలుష్య పన్ను విధించడం.
- ప్రజా స్థలాల్లో పొగతాగడం, మత్తు పదార్థాల సేవనంపై జరిమానా విధించడం.

www.sakshieducation.com

- భూగర్భ జలాలను నీటి వనరులుగా ఉపయోగించుకునే పరిశ్రమలపై నీటి పన్ను విధించడం.
- గ్రామీణ ప్రాంతాల కేబుల్ ఆపరేటర్లపై పన్ను విధించడం.

రాష్ట్ర ఆర్థిక సంఘం

- 73వ రాజ్యాంగ సవరణ చట్టం, రాజ్యాంగంలోని 243 అధికరణ ప్రకారం రాష్ట్ర గవర్నర్ రాష్ట్ర ఆర్థిక సంఘాన్ని నియమించాల్సి ఉంటుంది.
- రాష్ట్ర ఆర్థిక సంఘం కాలపరిమితి మూడేళ్లు
- ఇది ప్రతి ఐదేళ్లకోసారి పంచాయతీరాజ్ సంస్థల ఆర్థికస్థితిని పరిశీలించి గవర్నర్‌కు నివేదిక ఇవ్వాల్సి ఉంటుంది.

అధికరణం 243-B: మున్సిపాలిటీల వ్యవస్థ

1. దీని ప్రకారం ప్రతి రాష్ట్రంలో మున్సిపాలిటీ వ్యవస్థ కింది విధంగా ఉండాలి.

ఎ. గ్రామీణ స్థాయి నుంచి పట్టణ ప్రాంతంగా పరివర్తన చెందుతున్న ప్రాంతంలో నగర పంచాయతీని ఏర్పాటు చేయాలి.

బి. చిన్న పట్టణ ప్రాంతాల్లో మున్సిపల్ కౌన్సిల్‌ను ఏర్పాటు చేయాలి.

సి. బాగా విస్తరించిన పట్టణ ప్రాంతాలకు మున్సిపల్ కార్పొరేషన్లు ఉండాలి. అయితే, కొన్ని పారిశ్రామిక నగరాల విషయంలో మున్సిపాలిటీల ఏర్పాటుతో పనిలేకుండా మినహాయిస్తూ గవర్నర్ నోటిఫికేషన్ జారీ చేయవచ్చు.

2. ఈ అధికరణానికి సంబంధించి పరివర్తన ప్రదేశం, చిన్న పట్టణ ప్రాంతం, బాగా విస్తరించిన పట్టణ కేంద్రం అనే వాటిని గవర్నర్ గుర్తించి, వర్గీకరించి నోటిఫై చేస్తారు. ఆ క్రమంలో స్థానిక జనాభా, జనసాంద్రత, స్థానిక పరిపాలనకు అవసరమైన రెవెన్యూ వచ్చేందుకు అవకాశాలు, వ్యవసాయేతర రంగాల్లో ఉపాధి అవకాశాలు, ఆర్థిక ప్రాధాన్యత, ఇతర అంశాలను గవర్నర్ పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

అధికరణం 243-R మున్సిపాలిటీల నిర్మాణం

1. సబ్ క్లాజ్ (2)లోని నిబంధనలకు లోబడి మున్సిపల్ స్థానాలకు ప్రతినిధుల ఎంపిక ప్రత్యక్ష ఎన్నికల ద్వారా జరుగుతుంది. ఇందుకోసం మున్సిపాలిటీలను చిన్న చిన్న విభాగాలుగా విభజిస్తారు. ఆ విభాగాలను వార్డులు అంటారు. ఆయా వార్డుల్లోని ప్రజలు తమ ప్రతినిధులను ఎన్నుకుంటారు.

2. అదే సందర్భంలో కింది అంశాలకు సంబంధించి రాష్ట్ర శాసనసభలు శాసనాలను చేయవచ్చు.

ఎ) మున్సిపాలిటీల్లో కింది వ్యక్తులకు ప్రాతినిధ్యం కల్పించడం.

I. మున్సిపాలిటీల పరిపాలన, నిర్వహణలో అనుభవం గలవారు.

II. సంబంధిత మున్సిపల్ ఏరియాకు ప్రాతినిధ్యం వహించే శాసనసభ్యులు, పార్లమెంట్ సభ్యులు.

III. రాజ్యసభ, శాసనమండలి సభ్యులు (వారు సంబంధిత మున్సిపాలిటీలో ఓటరుగా నమోదై ఉండాలి).

www.sakshieducation.com

అధికరణం 243-S: వార్డు కమిటీల ఏర్పాటు

1. మూడు లక్షలు లేదా అంతకన్నా ఎక్కువ జనాభా కలిగిన మున్సిపాలిటీల్లో ఒకటి లేదా అంతకన్నా ఎక్కువ వార్డులను కలిపి వార్డు కమిటీలను ఏర్పాటు చేయాలి.

2. వార్డు కమిటీలకు సంబంధించి శాసనసభ కింది అంశాలపై శాసనం చేయవచ్చు.

   ఎ. వార్డు కమిటీల ఏర్పాటు, వాటి ప్రాదేశిక పరిధి.

   బి. వార్డు కమిటీల్లోని స్థానాలను భర్తీ చేసే విధానం.

3. ఒక వార్డు కమిటీ పరిధిలోని వార్డు ప్రతినిధి (సభ్యుడు) ఆ వార్డు కమిటీలో సభ్యుడుగా ఉండాలి.

4. ఎ. ఒక వార్డుకే కమిటీ ఏర్పడినప్పుడు ఆ వార్డు ప్రతినిధినే ఆ కమిటీకి అధ్యక్షుడిగా నియమించాలి.

   బి. రెండు లేదా అంతకన్నా ఎక్కువ వార్డులను కలిపి వార్డు కమిటీని ఏర్పాటు చేసినప్పుడు, ఆ వార్డుల ప్రతినిధులు తమలో ఒకరిని వార్డు కమిటీ అధ్యక్షుడిగా ఎన్నుకుంటారు.

5. వార్డు కమిటీలతో పాటు ఇతర కమిటీలను ఏర్పాటు చేసేలా శాసనసభ చట్టాన్ని చేయొచ్చు.

అధికరణం 243-T: సీట్ల రిజర్వేషన్

1. మున్సిపల్ ఏరియాల్లోని మొత్తం జనాభాలో జనాభా దామాషా ప్రకారం షెడ్యూల్డ్ కులాలు, తెగలకు సీట్ల రిజర్వేషన్ ఉండాలి. వార్డుల రిజర్వేషన్‌లో రొటేషన్ పద్ధతి అమలు చేయాలి.

2. క్లాజ్ (1) కింద రిజర్వ్ అయిన స్థానాల్లో కనీసం 1/3 వంతు షెడ్యూల్డ్ కులాలు లేదా తెగలకు చెందిన మహిళలకు తప్పనిసరిగా కేటాయించాలి.

3. మొత్తం స్థానాల్లో కనీసం 1/3వ వంతు మహిళలకు (షెడ్యూల్డ్ కులాలు, తెగల మహిళలకు కేటాయించిన సీట్లను కలుపుకొని) కేటాయించాలి. ఆ స్థానాల రిజర్వేషన్ కూడా రొటేషన్ పద్ధతిపై జరగాలి.

4. మున్సిపాలిటీ అధ్యక్ష పదవుల్లో కొన్నింటిని షెడ్యూల్డ్ కులాలు, తెగలు, మహిళలకు కేటాయించే విధంగా శాసన సభ చట్టాన్ని చేయాలి.

5. మున్సిపల్ ఎన్నికల్లో, మున్సిపల్ అధ్యక్ష స్థానాల్లో కొన్ని స్థానాలను వెనుకబడిన తరగతులకు రిజర్వ్ చేస్తూ శాసనసభ తీర్మానం చేయొచ్చు.

అధికరణం 243-U: మున్సిపాలిటీల కాలపరిమితి

1. ప్రథమ సమావేశం జరిగిన తేదీ నుంచి ఐదేళ్ల పాటు మున్సిపాలిటీ కొనసాగుతుంది. ఈ లోపుగానే మున్సిపాలిటీ రద్దు అయితే ఈ క్లాజు వర్తించదు. అయితే మున్సిపాలిటీని రద్దు చేయాలని సంకల్పించినప్పుడు ముందుగా సదరు మున్సిపాలిటీ అభ్యంతరాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

2. ప్రస్తుతం అమల్లో ఉన్న ఏదైనా శాసనం సవరించినా అప్పటికి కొనసాగుతున్న మున్సిపాలిటీలు ఆ సవరణ

ద్వారా రద్దు కావు.

3. నూతన మున్సిపాలిటీకి ఎన్నికలు ఈ కింది విధంగా ఉండాలి.

ఎ. క్లాజ్ 91 లో ఉదహరించిన వ్యవధి పూర్తికాకముందే ఎన్నిక ప్రక్రియ పూర్తవ్వాలి.

బి. రద్దు అయిన మున్సిపాలిటీలకు ఆరుమాసాల లోపు ఎన్నికలు జరగాలి. ఒకవేళ మళ్లీ ఎన్నికలకు ఆరు మాసాల కన్నా తక్కువ వ్యవధి ఉంటే ఎలక్షన్ అవసరం లేదు.

4. రద్దయి నూతనంగా ఏర్పడిన మున్సిపాలిటీ అప్పటి నుంచి ఐదేళ్లు కొనసాగదు. ముందుగా నిర్దేశించిన ప్రకారం ఎన్నికలకు ఎంత గడువు ఉంటుందో అప్పటి వరకే అది పనిచేస్తుంది.

అధికరణం 243–W: మున్సిపాలిటీల అధికారాలు, హక్కులు, బాధ్యతలు

రాజ్యాంగానికి లోబడి మున్సిపాలిటీల అధికారాలు, హక్కులను నిర్ధారిస్తూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ప్రత్యేక శాసనాలను రూపొందించాలి. ఆ క్రమంలో ఈ కింది అంశాలకు సంబంధించి కొన్ని షరతులను విధించవచ్చు అవి...

ఎ. ఆర్థికాభివృద్ధి, సామాజిక న్యాయానికి సంబంధించిన పథకాలను రూపొందించడం.

బి. 12వ షెడ్యూల్ ద్వారా మున్సిపాలిటీలకు సంక్రమించిన అంశాలతో సహా మున్సిపాలిటీలకు అప్పగించిన ఆర్థికాభివృద్ధి, సామాజిక న్యాయానికి సంబంధించిన పథకాలను అమలు చేయడం.

అధికరణం 243 Z & E : మెట్రోపాలిటన్ ప్రణాళికా సంఘం

10 లక్షల కంటే ఎక్కువ జనాభా ఉన్న మెట్రోపాలిటన్ ప్రాంతాల్లో వీటిని ఏర్పాటుచేయాలి. ఈ ప్రణాళికా సంఘానికి సంబంధించిన నిర్మాణాన్ని, విధులను రాష్ట్ర శాసనసభ ఒక చట్టం ద్వారా నిర్ణయిస్తుంది. నగర మేయర్ ఈ కమిటీకి చైర్మన్‌గా, మున్సిపల్ కమిషనర్ మెంబర్ సెక్రటరీగా వ్యవహరిస్తారు. మున్సిపల్ పాలనలో అనుభవం ఉన్న నలుగురు సభ్యులను రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నియమిస్తుంది. మొత్తం సభ్యుల్లో 2/3 వంతు మందిని గ్రామ పంచాయతీ అధ్యక్షుడు, మున్సిపాల్టీ, కార్పొరేషన్ ప్రతినిధులు ఎన్నుకుంటారు.

అధికరణం 243-Z&D: జిల్లా ప్రణాళికా సంఘం

1. ప్రతి జిల్లాలోనూ జిల్లాస్థాయి ప్రణాళికా సంఘం ఒకటి ఉండాలి. పంచాయతీలు, మున్సిపాలిటీల పథకాలను క్రోడీకరించి మొత్తం జిల్లా సమగ్రాభివృద్ధికి అవసరమైన అభివృద్ధి పథకం ముసాయిదాను జిల్లా ప్రణాళికా సంఘం రూపొందిస్తుంది.

2. జిల్లా ప్రణాళికా సంఘాలకు సంబంధించి ఈ దిగువ అంశాలపై శాసనసభ శాసనాన్ని చేయవచ్చు.

ఎ. జిల్లా ప్రణాళికా సంఘ నిర్మాణం.

బి. జిల్లా ప్రణాళికా సంఘంలోని స్థానాలను భర్తీ చేసే విధానం. అయితే మొత్తం సభ్యుల్లో 4/5వ వంతు సభ్యులు జిల్లా పంచాయతీ సభ్యులు, మున్సిపాలిటీల సభ్యులై ఉండాలి. జిల్లా పంచాయతీ సభ్యులు, మున్సిపాలిటీల

సభ్యులు వారిని ఎన్నుకుంటారు. అలా ఎన్నుకొన్న వారిలో మున్సిపాలిటీలు, జిల్లా పంచాయితీలకు చెందిన వారు ఎంతమంది ఉండాలనేది ఆ జిల్లాల్లో గ్రామీణ ప్రాంత జనాభా, అర్బన్ ఏరియాలోని జనాభా నిష్పత్తిపై ఆధారపడి ఉంటుంది.

సి. జిల్లా ప్రణాళికా సంఘం బాధ్యతలు, విధులు.

డి. జిల్లా ప్రణాళికా సంఘ అధ్యక్షులను ఎంపిక చేసే విధానం.

గమనిక: అభివృద్ధి పథకం ముసాయిదాను రూపొందించడంలో జిల్లా ప్రణాళికా సంఘం ఈ కింది అంశాలను దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి.

ఎ. 1. పంచాయతీలకు, మున్సిపాలిటీలకు ఉమ్మడిగా లాభదాయక అంశాలు (వీటి పంపకం, స్పేషియల్ ప్లానింగ్, ఇతర భౌతిక, సహజ వనరులతో సహా), పర్యావరణ పరిరక్షణ, మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి.

2. అందుబాటులో ఉన్న ఆర్థిక, ఇతర వనరులు.

బి. గవర్నర్ సూచించిన సంస్థలు, ఆర్గనైజేషన్‌లతో చర్చించడం.

4. జిల్లా ప్రణాళికా సంఘం రూపొందించిన పథకాన్ని సంఘ అధ్యక్షుడు రాష్ట్ర గవర్నర్‌కు పంపాలి.

వివిధ రాష్ట్రాల్లో స్థానిక సంస్థలను వేరు వేరు పేర్లతో పిలుస్తారు.

రాష్ట్రం	స్థానిక సంస్థ పేరు
ఆంధ్రప్రదేశ్	గ్రామ పంచాయతీ
గుజరాత్	నగర పంచాయతీ
తమిళనాడు	టౌన్ పంచాయతీ
బీహార్	కార్యకారి సమితి

రాష్ట్రం	మండల పంచాయతీ పేరు
మధ్యప్రదేశ్	జనపథ్ పంచాయతీ
తమిళనాడు	పంచాయతీ సంఘ్
అరుణాచల్ ప్రదేశ్	ఆంచల్ కమిటీ
ఆంధ్రప్రదేశ్	మండల పరిషత్

జనాభా (2011)

భారతదేశం మొత్తం జనాభా	**:**	**121,056,95,73 (2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం)**
పురుషులు	:	62,31,21,843
స్త్రీలు	:	58,74,47,730
2001-2011 మధ్య పెరిగిన జనాభా	:	181.96 మిలియన్లు
ప్రపంచ జనాభాలో భారతదేశ జనాభా శాతం	:	17.5%
భారతదేశ జనసాంద్రత	:	382
భారతదేశ జనాభా పెరుగుదల రేటు	:	17.7% (2001-2011)
జాతీయ అక్షరాస్యత	:	73%
పురుషుల అక్షరాస్యత	:	80.89%
స్త్రీల అక్షరాస్యత	:	64.64%
అక్షరాస్యత ఎక్కువగా గల రాష్ట్రం	:	కేరళ (93.91%)
అక్షరాస్యత తక్కువగా గల రాష్ట్రం	:	బీహార్ (61.8%)
అత్యధిక జనాభా గల రాష్ట్రం	:	ఉత్తరప్రదేశ్ (19,95,81,477)
అత్యల్ప జనాభా గల రాష్ట్రం	:	సిక్కిం (6,07,688)
అత్యధిక జనాభా గల కేంద్రపాలిత ప్రాంతం	:	ఢిల్లీ (1,67,53, 235)
అత్యల్ప జనాభా గల కేంద్రపాలిత ప్రాంతం	:	లక్షదీవులు (64,429)
అత్యధిక జనసాంద్రత గల రాష్ట్రం	:	బీహార్ (1106)
అత్యల్ప జనసాంద్రత గల రాష్ట్రం	:	అరుణాచల్ ప్రదేశ్ (17)
అత్యధిక జన సాంద్రత గల కేంద్రపాలిత ప్రాంతం	:	న్యూఢిల్లీ (11,297)
అత్యల్ప జన సాంద్రత గల కేంద్రపాలిత ప్రాంతం	:	అండమాన్, నికోబార్ దీవులు (46)
లింగనిష్పత్తి - పురుషులు :స్త్రీలు	:	1000 : 940
అత్యధిక స్త్రీ, పురుష నిష్పత్తి గల రాష్ట్రం	:	కేరళ (1000 మంది పురుషులు:1084 మంది స్త్రీలు)
అత్యల్ప స్త్రీ, పురుష నిష్పత్తి గల రాష్ట్రం	:	హర్యానా (1000 మంది పురుషులు:877 మంది స్త్రీలు)
జనాభా పెరుగుదల రేటు ఎక్కువగా గల రాష్ట్రం	:	నాగాలాండ్
జనాభా పెరుగుదల రేటు తక్కువగా గల రాష్ట్రం	:	కేరళ
ఆంధ్రప్రదేశ్ జనాభా	:	8,45,80,77 కోట్లు
ఆంధ్రప్రదేశ్ జనాభా పెరుగుదల రేటు	:	11.10%
ఆంధ్రప్రదేశ్ జనసాంద్రత	:	308
ఆంధ్రప్రదేశ్ లింగ నిష్పత్తి	:	1000: 992
ఆంధ్రప్రదేశ్ అక్షరాస్యత	:	67.02%
స్త్రీ అక్షరాస్యత	:	59.15%
పురుషుల అక్షరాస్యత	:	74.88%
నగరీకరణ స్థాయిలో ఆంధ్రప్రదేశ్ స్థానం	:	ఐదోది
నగర జనాభా అత్యధికంగా గల రాష్ట్రం	:	మహారాష్ట్ర
భారతదేశంలో గ్రామీణ జనాభా	:	83.36 కోట్లు
భారతదేశంలో పట్టణ జనాభా	:	37.71 కోట్లు
2011 జనాభా లెక్కల ప్రకారం దేశంలో అధిక జనాభా ఉన్న జిల్లా	:	థానే (మహారాష్ట్ర)
జనాభా పరంగా ప్రపంచంలో భారతదేశం	:	రెండోది
రాష్ట్రంలో అధిక జనాభా ఉన్న జిల్లా	:	రంగారెడ్డి
అత్యల్ప జనాభా ఉన్న జిల్లా	:	విజయనగరం
నేషనల్ కమిషన్ ఆన్ పాపులేషన్ అధ్యక్షుడు	:	ప్రధానమంత్రి

www.sakshieducation.com